

ליקוטי אמרים

פרק יט

רסט

פרק יט ורתוספת ביאור צריך לבאר היטב מ"ש נר ה' נשמת אדם פי' שישראל הקרוים אדם נשמתם היא למשל כאור הנר שמתנענע

נר ה' נשמת אדם: משלי כ,
כז. שישראל הקרוים אדם:
יבמות סא, א – מיחזקאל לד,
לא.

פרק יט: כל הפרק – עיין ביאור תניא.

(כ"ק אדמו"ר²)

שורש ומקור כל בחי' אור המאיר (כמשל אש היסודי שהוא כח היולי על כל מציאות אש⁹).

וביאור הענין:

כתיב¹⁰ „אכן רוח היא באנוש ונשמת שד"י תבינם", היינו שרוח היא בלב, שהו"ע המדות (בחי' אנוש), ונשמה היא במוח, שהו"ע השכל וההשגה („תבינם“)¹¹.

והנה ידוע¹² שהמוחין והמדות הם הפכיים זה מזה: המדות – כל ענינין הוא בשייכות להזולת: הן בנוגע לפעולותן – שפעולת החסד היא דוקא כאשר יש על מי להתחסד, פעולת הרחמים – כאשר יש על מי להתרחם (וכן להיפך בהנהגת הגבורה), משא"כ על עצמו אינו נופל כלל לשון חסד ורחמים¹³ (וכן הוא למעלה, כמ"ש¹⁴ „זכור רחמיך הוי' וחסדיך כי מעולם המה“, שבחי' רחמים וחסדים שייכים דוקא כשיש עולם); והן בנוגע לעצם מהותן – כגון במדת האהבה עד"מ, שדוקא כשיש זולת שאפשר לאהבו ה"ה מתעורר במדת האהבה, אבל בלא זולת אינו מתעורר באהבה כלל.

משא"כ המוחין – טבעם הוא להיפך, שהם לעצמם דוקא, וכפי שאנו רואים בחוש, שגם בלי השפעה

מ"ש נר הוי' נשמת אדם פי' שישראל הקרוים אדם נשמתם היא למשל כאור הנר שמתנענע תמיד למעלה בטבעו מפני שאור האש חפ"ן בטבע ליפרד מהפתילה ולדבוק בשרשו למעלה ביסוד האש .. כך נשמת האדם וכן בחי' רוח ונפש תפצה וחשקה בטבעה ליפרד ולצאת מן הגוף .. והיא בחי' חכמה שבנפש: דיוק הלשון „נשמת האדם“, בחי' נשמה דוקא (ורק אח"כ מוסיף „וכן בחי' רוח ונפש“):

עצם הנשמה וכללותה – אינה בחי' אש, אלא בחי' רוח³ (כמ"ש⁴ „ויפח באפיו נשמת חיים“, ונפחה היא ברוח ולא באש, וכמ"ש⁵ „והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה“, דמשמע שהנתינה היא ברוח). אלא שבנשמה גופא ישנן ב' מדריגות – רוח ונשמה; ובבחי' נשמה יש מעלה יתירה – שהיא בבחי' אור ממש, היינו בחי' הארה אלקית הנקראת „אור המאיר“⁶, כי שורש האור הפרטי דנשמת האדם נמשך מבחי' האור האלקי העליון⁷, שהוא האור הכללי שעליו נאמר⁸ „כי הוי' אלקיך אש גו", והוא

ד פ"א. ועוד. וראה מאמרי אדהאמ"צ שמות ח"ב ע' תלה ואילך. ע' תקמג ואילך. אה"ת משפטים ע' א'קכט ואילך. סה"מ תרס"ח ע' קמג ואילך. פר"ת ע' רעט ואילך. ס"ע רפז ואילך. סה"מ קונטרסים ח"ב רפח, א ואילך. סה"מ תש"א ע' 82 ואילך. תשל" ע' 175 ואילך. ע' 180 ואילך. וראה גם מאמרי אדה"ז תקע"ב ע' קס ואילך. תו"ח שמות ח"א קמה, א. וש"נ. 12) בהבא לקמן – ראה סה"מ תרכ"ח ע' ד ואילך. וראה לקו"ת מסעי צג, רע"א. סה"מ תרכ"ט ע' ט. תרל"א ח"א ע' רפט. ע' שיז ואילך. תרל"ג ח"ב ע' תקמ ואילך. תרל"ד ע' נד ואילך. תרנ"ג ע' רפ ואילך. עזר"ת ע' קסט ואילך. תרצ"ז ע' 218 ואילך. תש"ח ע' 272 ואילך. תו"מ סה"מ ח"ג ע' צ ואילך. וש"נ. 13) ומה ששייך לעורר רחמים רבים על עצמו – היינו מוולתו, שהזולת יתעורר ברחמים עליו. ובכלל זה הוא ג"כ מה שמצינו שצריך לעורר רחמים רבים על נפשו כשהוא מרוחק מאלקות, שאז הוא בבחי' זולת, ולכן שייך אז התעוררות רחמים רבים על נפשו כו'. 14) תהלים כה, ו. וראה סה"מ הש"ת ע' 82.

1) בביאור תניא כאן – מבאר כל הפרק, באופן שמעתיק לשון התניא, ומוסיף ביאורו בחצאי עיגול (שלא כדרכו בפרקים שלפניו). 2) „מראה מקומות, הגהות והערות קצרות לספר של בינונים“. 3) וכן הוא ג"כ משמעות יבית „נשמה“ – לשון נשימה (ראה ב"ר פ"ד, ט. תו"א מקץ לו, ב. תו"ח שמות ח"ב שית, ד. וש"נ. סה"מ תרכ"ז ע' שכה. תש"ד ע' 254). וכענין רוח החיים שבלב שעולה ויורד בדפיקו דליבא בבחי' רצוא ושוב כו' (ראה תקו"ת תס"ט קה, א). לקו"ת פקודי ה, ד. ז, ה, ד. תו"ח שמות ח"ב תמו, ד. וראה גם שם תמה, ג. תנט, ב. ובכ"מ). 4) בראשית ז, ז. 5) קהלת יב, ז. 6) ראה שערי אורה שער החנוכה לד, סע"ב ואילך. מג, ב. סה"מ תרס"ג ח"א ע' קי. תרפ"ה ע' לח. תש"ח ע' 39. המשך תרס"ו ע' קצא. וראה גם, ספר הערכים – חב"ד ח"ג ערך אור המאיר (ע' שכה ואילך). וש"נ. 7) ולכן נקראת „נשמת שד"י“ (כמובא לקמן בפנים), כי היא בבחי' חלק אלוהה ממש. 8) ואתחנן ד, כד. 9) ראה המשך תרס"ו ע' קז. וש"נ. 10) איוב לב, ת. 11) ראה ראב"ע משפטים כג, כה. ע"ח שער

מבלבל אותו, מפני שהוא מובדל בטבעו (כדמצינו¹⁸ ביוסף, שלא הי' מבלבל אותו שום דבר מעבודתו מפני שהי' מובדל בערך כו', ומבואר במ"א¹⁹ שזהו ענין מוחין דגדלות, בחי' דעת עליון).

והנה חילוק זה שבין המוחין להמדות (שהמוחין הם בטבע העלי' וההסתלקות, משא"כ המדות יש בהם ב' הענינים דהעלאה והמשכה) הוא גם בין ב' היסודות אש ורוח²⁰: האש – טבעו להיות בבחי' הסתלקות למעלה דוקא ולא לירד למטה כלל²¹; משא"כ הרוח – אף שגם הוא עולה למעלה, מ"מ אינו מסתלק לגמרי, אלא עולה למעלה קצת ומתפשט לצדדים בשטח רחב, וגם יורד למטה, ונמצא שיש בו ב' הענינים – עלי' למעלה וירידה למטה²².

וזהו החילוק בין רוח לנשמה – שהנשמה (שהרו"ע המוחין כנ"ל) היא בחי' אש, שטבעה הוא להיות בבחי' עלי' והסתלקות למעלה, משא"כ המדות הן בחי' רוח, שיש בה ב' הענינים דהעלאה והמשכה. ולכן דוקא בחי' הנשמה נקראת „נר הוי"ו“ („נר הוי"ו נשמת אדם“), כי ההארה הנמשכת מהאור האלקי

להזולת יכול לישוב לעצמו ולהשכיל הרבה השכלות עמוקות מאד כו'¹⁵. וגם עצם מציאות השכל הוא לעצמו דוקא, ולכן כאשר צריך להשכיל שכל חדש הרי הזולת מבלבל אותו, אלא צריך להיות בפני עצמו דוקא¹⁶.

והנה, מאחר שכל ענין המדות הוא בשביל הזולת, לכן עיקרון הוא בבחי' המשכה והתגלות דוקא. ואף שהן גם בבחי' רצון ובבחי' העלאה, מ"מ העלאה זו אינה מצד עצמן שטבען הוא לעלות, אלא עצם טבען הוא בבחי' המשכה, היינו להימשך ולהתקשר באיזה דבר, אלא שהתקשרות זו היא פעמים בבחי' העלאה (כשהמשכה היא למה שלמעלה מהן) ופעמים בבחי' המשכה (כשהמשכה היא למה שלמטה מהן).

משא"כ המוחין – מאחר שהם לעצמם, שהוא היפך ענין המשכה, לכן עיקר טבעם הוא בבחי' הסתלקות למעלה, בבחי' העלאה והבדלה דוקא¹⁷. ולכן מי שהוא בעל מוחין טבעו הוא בבחי' הבדלה, שאינו מתערב בשום דבר, ומי שיש לו מוחין דגדלות אינו מתפעל משום דבר ואין שום דבר

דמוחין היא בבחי' אור המאיר, כמו החכם המאיר עיני כל, וככל שהשכל גדול יותר כך נמשך ומאיר למרחוק יותר, אבל מ"מ בכל מקום שנמשך הוא בבחי' הבדלה דוקא. וכמבואר בענין השמן, שאף שמפעפע בכל דבר (ראה חולין זו, רע"א. שר"ע יו"ד סק"ה ס"ה) מ"מ אינו מתערב בשום דבר (ראה טבול יום פ"ב מ"ה. רמב"ם הל' טומאת אוכלין פ"ח ה"י) אלא נשאר מובדל (ראה אמרי בינה שער הק"ש נב, ד ואילך. קונטרס ענינה של תורת החסידות ס"ו (ת"מ חמ"ה ס"ע 263 ואילך. וש"נ). 18) ראה מאמרי אדה"ו תקס"ח ח"א ע' קצב ואילך. תו"ח ויחי קא, ד ואילך. אוה"ת מקץ תתשב, א ואילך. סה"מ תרל"ג ח"א ע' סג ואילך. עזר"ת ע' קג ואילך. תרפ"ח ע' כג ואילך. תש"כ ע' 161 ואילך. ועוד. 19) ראה מאמרי אדה"ו שם ס"ע קצג. תו"ח שם קה, ג. אוה"ת שם תתשב, ב. סה"מ תרל"ג שם ע' טו (ובהנסמן שם). עזר"ת שם ע' קה. תרפ"ח שם ס"ע כו. 20) בהבא לקמן – ראה גם תו"מ תשמ"ט ח"ב ע' 358 ואילך ובהערות שם. 21) ראה גם לקו"ת אחרי כה, ג. מאמרי אדה"ו תקסט ע' רכו ואילך. המשך מים רבים תרל"ו פק"ה ואילך. ובכ"מ. וראה במקומות שהובאו בהערות הבאות. 22) והיינו לפי שהרוח הוא ממוצע בין אש למים (ראה ספר יצירה פ"ג מ"ג. זח"ב כד, א. מאמרי אדה"ו ומים רבים תרל"ו שם. אוה"ת תרומה ע' א'שצט. ועוד. „ספר הערכים – חב"ד ח"ב ע' רי. וש"נ), וכידוע (ראה שמו"ר פכ"ג, יג. במדבר"ר פ"ד, יב. זח"ב שם. רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ד ה"ב. וראה הערת כ"ק אדמו"ר ז"ע בסה"מ תש"ח ע' 520) שבהי' יסודות האש הוא למעלה מכולם, תחתיו הרוח, ותחתיו המים. וכיון שטבע האש הוא להסתלק למעלה, וטבע המים הוא לירד למטה מגבוה לנמוך דוקא – לכן הרוח, שהוא ממוצע ביניהם, יש בו שני הענינים.

15) ומה שע"י ההשפעה על הזולת ניתוסף אצל המשפיע (ראה סה"מ תרמ"ו-תר"ץ ע' קנז. ע' תיב. תרס"ה ע' רמ. עת"ר ס"ע כג ואילך. אעת"ר ע' קסט. ובכ"מ) – אין זה מצד כח השכל עצמו (היינו שהשכל צריך אל הזולת), אלא משום שכללות סדר ההשתלשלות הוצב באופן שנועץ תחילתו בסופן וסופן בתחילתו כדי שיהי' ענין משפיע ומקבל כו' (ראה בארוכה סידור עם דא"ח זו, ג ואילך. סה"מ תרכ"ז ע' תל ואילך. תרל"ט ח"ב ע' תקלז ואילך. וש"נ). סה"מ קונטרסים ח"א קיט, א ואילך), ולא שעצם כח השכל פעולתו כשיש זולת דוקא (משא"כ המדות, שמוצד עצמן פעולתן אינה שייכת אלא כשיש זולת דוקא). 16) וגם בעצמו גופא – צריך לצמצם ולהעלים כל הכחות (גם כח הרצון, וכ"ש הכחות שלמטה מהשכל), כי כל כח שישנו בהתגלות ה"ה מבלבל את השכל. ואפילו הרצון להתחכם – אם הוא בהתגלות ה"ה מבלבל את השכל שלא יוכל להשכיל, ורק כשהרצון להתחכם בהענין השכלי הוא בהעלם יוכל להתחכם ולהשכיל (ראה סה"מ תרס"ה ס"ע רמג ואילך). וגם את כח השכל גופא ה"ה מצמצם ומשקט מפעולתו בשעה שצריך להשכיל, כדי שיוכל להעלותו אל כח המשכיל שהוא מקור השכל כדי שיושפע משם שפע ההשכלה כו', וכענין „שתיק רב“ (ביצה ו, א. וראה סה"מ תרנ"ד ע' רפו. תרנ"ט ע' עד ובהערת כ"ק אדמו"ר שם. תש"ח ע' 102 ובהערת כ"ק אדמו"ר שם. וראה מאמרי אדה"מ"צ בראשית ע' צה. וש"נ), וכמו „אשתומם כשעה חדא“ (דניאל ד, טז. וראה המשך תרס"ו ע' יט. וש"נ), שענין השתיקה וההשתוממות הוא העלאת השכל למקורו, שדוקא עי"ז באה השפעת השכל. 17) ומה שהמוחין הם בבחי' המשכה כידוע (ראה סה"מ תרס"ג ח"א ע' קא ואילך. ובכ"מ) – זהו בחי' חיצוניות השכל, אבל עצם השכל הוא בבחי' העלאה ודיקות. ובדרך כלל בחי' המשכה

ליקוטי אמרים

פרק יט

רעא

נשמתם היא למשל כאור
הנר: זח"ג ריח, ב. כמ"ש
בע"ז: צ"ע מקומו.

תמיד למעלה בטבעו מפני שאור האש חפץ בטבע
ליפרד מהפתילה ולידבק בשרשו למעלה ביסוד האש
הכללי שתחת גלגל הירח כמ"ש בע"ח ואף שע"י זה
יכבה ולא יאיר כלום למטה וגם למעלה בשרשו
יתבטל אורו במציאות בשרשו אעפ"כ בכך הוא חפץ

שמתנענע: להעיר מזח"ג ריח, ב ואילך³², וממה
שמתנענעים בעת התפלה: כוזרי מאמר ב' סע"ט-פ³³.
ש"ע או"ח סוסמ"ח³⁴.

(כ"ק אדמו"ר³²)

שאור האש חפץ בטבע ליפרד מהפתילה
ולידבק בשרשו למעלה: וע"פ תורת הבעש"ט
הידועה³⁵, שבמקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא
— מובן, שגם בשעה שאור האש נמצא למטה ונאחז
בפתילה, הנה בשעה זו עצמה ה"ה נמצא (כפנימיות)
גם למעלה. וזהו תוכן ענינו של האש — שאף
שבחיצוניות הוא נמצא למטה, מ"מ ה"ה מקושר עם
פנימיותו הנמצא למעלה.

(כ"ק אדמו"ר³⁶)

שאור האש חפץ בטבע ליפרד מהפתילה ..
ואף שע"י זה יכבה ולא יאיר כלום למטה ..
אעפ"כ בכך הוא חפץ בטבעו: וביאור הענין:

אנו רואים בכל הדי' יסודות, שכל יסוד שהוא
בבחינה רוחנית יותר — הוא בבחי' עלי' יותר, וכל
שהוא בבחי' הגשמה יותר — הוא בבחי' ירידה למטה
יותר: יסוד האש, שהוא היסוד היותר עליון והיותר
דק — טבעו לעלות למעלה ולא לירד למטה כלל;
הרוח, שאינו דק כ"כ כמו האש³⁷ — מתפשט לצדדין
ואינו עולה למעלה; המים — יורדים ממקום גבוה
למקום נמוך; והעפר, שהוא עב מכולם — יורד
למטה יותר מכולם.

אש זה נאחז בהפתילה באופן שאינו ניכר ונגלה בו טבעו לעלות,
ומה שנגלה הוא שנח בהפתילה (כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ — סה"מ
תרצ"ב ע' 5). (30) ראה תו"ח ויקהל שצד, ב. המשך תרס"ו ע'
קנ"ג ואילך. (31) סה"מ עת"ר ע' לב. (32) ושם: "ישראל... כד
לעאן באורייתא מתנענען הכא והכא .. נשמתהון דישראל
אתגורו מגו בוצינא קדישא דדליק דכתיב נר ה' נשמת אדם ..
מתנענעא נהורא לכאן ולכאן וכו'". (33) ושם: "למה
מתנענעים היהודים בקריאת העברית וכו'". (34) ושם: "נהגו
המדקדקים להתנענע .. בשעה שמתפללים על שם כל עצמותי
תאמרנה ה' מי כמוך". וראה גם צוואת הריב"ש סס"ח, ובהערות
וציונים לשם. נצו"ל לוח"ג שם. (35) ראה כש"ט הוספות סמ"ח.
וש"ג. (36) תו"מ תנ"ה ע' 272. (37) ואף שהאש נרגש בחוש

העליון היא דוקא בבחי' הנשמה שהיא בחי' המוחין,
והיינו שהנשמה מאירה באור הבנתה והשגתה
באלקות כחכם המאיר עיניו באור השכל (כידוע
שחכמה ובינה הן בחי' אור המאיר²³).

וזהו שמדייק בתניא כאן „כאור הנר .. כך נשמת
האדם .. והיא בחי' חכמה שבנפש כו'“, כי ענין הנר
הוא בבחי' נשמה שהיא בחי' המוחין דוקא, כנ"ל.

ומה שממשיך „וכן בחי' רוח ונפש כו'“ — י"ל שענין
זה נמשך בהם מצד בחי' החכמה שטבעה כך, אבל
הרוח מעצם טבעה היא בבחי' התקשרות ולא בבחי'
העלאה, כנ"ל.

ואפשר שמ"ש כאן שהענין ד„נר הוי“ הוא גם בבחי'
רוח ונפש הוא עפמ"ש בע"ח²⁴ שמדבר הוא בחי' אש
(ולפי זה כללות הנשמה הוא בבחי' אש ולא רק בחי'
נשמה שבה), והמבואר לעיל שכללות הנשמה היא
בחי' רוח הוא ע"פ המבואר בלקו"ת בכמה דרושים²⁵
שמדבר הוא בחי' רוח וחי הוא בחי' אש.

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב²⁶)

כאור הנר שמתנענע תמיד למעלה בטבעו: קאי
על האור שלמעלה מהפתילה הנקרא „נהורא
חיורא“²⁷, כי האש השורף את הפתילה ה"ה נח
בהפתילה, ועיקר האור שעומד תמיד בבחי'
הסתלקות למעלה הוא האור הבהיר²⁸ שלמעלה
מהפתילה²⁹, וכמ"ש במ"א³⁰.

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב³¹)

(23) ראה שערי אורה מג, ב. סה"מ תרס"ג, תרפ"ה ותש"ח דלעיל
הערה 6. (24) שער נ פ"י. וראה גם לקו"ש ח"ו ע' 112 הערה
42. (25) ראה לקו"ת שלח מ, ריש ע"ב. פינחס עה, סע"ד. תצא
לד, ג. וראה גם סידור עם דא"ח לג, סע"א. מאמרי אדהאמ"צ
במדבר ח"ה ס"ע איתרמג ואילך. אוה"ת נ"ך ע' תקז. סה"מ תרכ"ט
ע' רפג. תרל"ה ח"ב ס"ע שפ. וש"ג. (26) המשך תרס"ו ע' קמח
ואילך. (27) ראה זח"א נא. א. וראה תו"א מקץ לג, סע"ב
ואילך. מ, ב ואילך. שערי אורה שער החנוכה לד, סע"ב ואילך.
סה"מ עת"ר ע' כג ואילך. ובכ"מ. וראה בארוכה, ספר הערכים —
חב"ד ח"ג ע' א ואילך. (28) ראה מילואים לספר הערכים שם
(ע' תקצו) הערה 88. (29) והגם שטבע האש לעלות למעלה
ישנו גם באש השורף את הפתילה (הנקרא „נהורא אוכמא“), מ"מ

בטבעו. כך נשמת האדם וכן בחי' רוח ונפש הפצה וחשקה בטבעה ליפרד ולצאת מן הגוף ולידבק בשרשה ומקורה בה' חיי החיים ב"ה הגם שתהיה אין ואפס

.. כך נשמת האדם .. שתהיה אין ואפס ותתבטל שם במציאות לגמרי ולא ישאר ממנה מאומה ממהותה ועצמותה הראשון; בענין זה מצינו בדברי אדה"ז כמה שינויי לשונות:

בהמשל דאור האש – כותב „יתבטל אורו במציאות בשרשו" ותו לא; בהנמשל דאור הנפש – מוסיף „שתהי' אין ואפס ותתבטל שם במציאות לגמרי ולא ישאר ממנה מאומה ממהותה ועצמותה הראשון“; ולקמן בשער היחוד והאמונה⁴⁴, בהמשל דאור וזיו השמש – „שבטל במציאות ונחשב לאין ואפס ממש ואינו נקרא בשם יש כלל כשהוא במקורו“.

והביאור בזה:

אחד החילוקים שבהם נבדל מציאות רוחני ממציות גשמי הוא: הדבר הגשמי – אין לו קיום מצד עצמו כלל, אלא קיומו הוא רק תולדה ממציותו, שאינה מצד עצמו אלא מצד הכח השוקד בו להוותו ולהחיותו, ולכן בהבטל מציאותו יתבטל קיומו; משא"כ הדבר הרוחני – אף שמציאותו אינה מצד עצמו אלא מצד מקורו המהווה אותו (כמו הדבר הגשמי), מ"מ יש לו גם קיום מצד עצמו, ולכן גם בהבטל מציאותו נשאר קיומו⁴⁵.

וזהו החילוק בין אור האש לאור הנפש: באור האש, שהוא מציאות גשמי – הרי בהבטל מציאותו מתבטל קיומו, ולכן נקט „יתבטל אורו במציאות בשרשו" ותו לא; משא"כ אור הנפש, שהוא מציאות רוחני – הרי גם בהבטל מציאותו יש לו קיום מצד עצמו,

והענין הוא, דמה שהאש הוא בבחי' רוחניות ובבחי' העדר המציאות הוא לפי שדבוק במקורו והוא מעין מקורו, היינו שנרגש בו מקורו (כמבואר במ"א³⁸ בענין „ראין זולתך“, שזהו מצד האור שנרגש בו אך ש„אין זולתך“, וכמבואר לקמן³⁹ שבחכמה נרגש הענין ד„הוא לבדו ואין זולתו“⁴⁰). ומטעם זה ג"כ הוא בבחי' עלי' דוקא⁴¹.

והביאור בזה – בב' אופנים: (א) מאחר שמרגיש את מקורו, ה"ה יודע ומרגיש את יתרון מעלת המקור, איך שהוא באין-ערוך אליו כלל, ולכן ה"ה בבחי' רצוא ותשוקה וכליון להכלל במקורו; (ב) זהו חלק מעצם ענין הביטול והרגשת המקור שבו, דכיון שמצד הביטול הוא בבחי' רוחניות ובבחי' העדר המציאות, לכן הוא בבחי' עלי' כדי להיות בבחי' העדר המציאות לגמרי ולא בבחי' אור בגילוי (וכ"ש שלא לירד למטה בגילוי יותר, שאז הוא בבחי' מציאות יותר).

ומלשון אדה"ז כאן „אעפ"כ בכך הוא חפץ בטבעו" משמע כאופן הב', שחפץ זה הוא מעצם טבע הביטול שבו ולא כמו דבר נוסף עליו.

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב⁴²)

וצ"ע אם אפשר לתווך זה עם המובא בכ"מ שכל דבר נמשך לשרשו, ולכן עפר נופל למטה כו', ואש עולה למעלה כו'. ואולי זהו החילוק בין חומר האש ואורו.

(כ"ק אדמו"ר⁴³)

שאור האש .. יתבטל אורו במציאות בשרשו

חומר האש הוא רוחני (לגבי מים רוח ועפר), הרי רוחניות זו אינה בדומה להרוחניות שבאור האש. ולכן מדייק שהחפץ ליפרד מהפתילה ולידבק בשרשו, הוא (בעיקר) באור האש (כ"ק אדמו"ר – לקו"ש ח"ו ע' 112 הערה 43). (42) סה"מ תרס"א ע' קעו. (43) לקו"ש ח"ו ע' 112 הערה 45. (44) פ"ג. (45) אולי יש למצוא מעין דוגמא לזה בתורה ודיני'. והוא: חיוב דמחצית השקל הוא על היחיד. צריך הוא למוסרו לקופה יפה כדי שתהא נעשית מציאות חדשה והפכית דממון צבור, ולא דהשתתפות של כמה יחידים. שלכן מנחת צבור נאכלת אף אם הכהנים שוקלין (שקלים פ"א ה"ג, ועייג"כ הוריות ו, א). ובכל זה יש קיום לשייכות היחיד עם מחצית השקל שנתן, שהרי בקש משה (במדבר רבה פי"ח, ח) אל תפן אל מנחתם. וצ"ע (כ"ק אדמו"ר – הערה לסה"מ תשי"א שם).

הראות, והרוח שהוא האויר אינו נרגש כ"כ בחוש הראות – הרי מה שנרגש בחוש הראות הוא רק האש הגשמי שלמטה, אבל האש היסודי הוא רוחני ודק בתכלית, מופשט מכל גשם ואינו גשם, ואינו נתפס בראות. וגם האש אינו נתפס במשקל כלל, משא"כ האויר נתפס במשקל, ובדקות גם בחוש הראות. והרי אנו רואים שהרוח מורגש במציאותו, כמ"ש (מלכים א יט, יא) „ורוח גדולה וחזק מפרק הרים גו“, הרי שהרוח בא בחוץ ובמורגש, משא"כ האש אינו בבחי' מורגש, להיותו בתכלית הדקות והרוחניות. (38) ראה סה"מ תרנ"ב ע' יא ואילך. תרנ"ד ע' מב. תרנ"ה ע' צו. הגהות לד"ה פתח אלי' תרנ"ח ע' עז. המשך תרס"ו ע' ת. ע' תצד. המשך תער"ב ח"א פרע"ט. סה"מ תרע"ח ע' שפה. (39) פל"ה (בהגהה). (40) ראה גם לקו"ת בלק סט, א. (41) ועפ"ז יש לבאר דיוק הלשון „שאור האש חפץ בטבע כו" – כי, אף שגם

העצם) – הוא בכל המדריגות שבהאור, גם כפי שמתלבש בהכלים. ובספירות הוא בחי' בינה, כי התחלת הכלים היא בכינה⁵¹.

הביטול הב' (שהאור הוא בבחי' ביטול למקורו כיון שנגרש בו מקורו) – הוא בהאור כמו שהוא למעלה מהתלבושות בכלים אבל הוא בערך הכלים. ובספירות הוא בחי' חכמה (שאף שהיא למעלה מכלים, כנ"ל שהתחלת הכלים היא בכינה, מ"מ היא בערך הכלים, שהרי נקודת החכמה באה בהשגה דכינה), ששם נגרש ש"הוא לבדו הוא ואין זולתו". וכמבואר בסידור⁵², שהביטול דדעת עליון, שהו"ע ההרגש ד"כולא קמי' כלא חשיב", הוא בחכמה דוקא, משא"כ בכינה ישנה רק החודאה בבחי' דעת עליון, אבל בעצם היא בחי' דעת תחתון.

והביטול הג' (שהאור הוא בבחי' עלי' והתכללות למקורו) – הוא בעצם האור שלמעלה לגמרי מערך הכלים. ובספירות הוא בחי' הכתר, כדמצינו⁵³ שספירת הכתר, „אוכס הוא קדם עילת העילות“, ומבואר⁵⁴ בטעם הדבר, דכיון שחפצו ליכלל בהמאור הרי זה כאילו נכלל בו (כנודע מהבעש"ט⁵⁵ בפירוש הכתוב⁵⁶, „שרפים עומדים ממעל לו“, שמצד רצונם ליכלל באו"ס מעלה עליהם הכתוב כאילו עומדים „ממעל לו“), ולכן אינו בבחי' אור כלל. וביטול זה בעבודה הוא בחי' רעותא דלכא.

ואף שמבואר בתניא כאן שגם בחכמה ישנו הרצון ליכלל במקורו – י"ל החילוק ביניהם בשני אופנים: א) ע"ד החילוק⁵⁶ בין הביטול ד"שרגא בטיהרא"⁵⁷ להביטול דהתכללות הנר באבוקה, שהביטול ד"שרגא בטיהרא" הוא ביטול לגבי דבר שאינו במהותו כלל (שהרי אור השמש אינו ממהות אור הנר), משא"כ התכללות הנר באבוקה היא בדבר שממהותו (שהרי שניהם אש, אלא שהאש שבאבוקה גדולה יותר).

ועד"ז בענינו, שהביטול דכתר הוא לגבי עצמות המאציל (שהרי כתר הוא הספירה הראשונה שנאצלה מאו"ס, עצמות המאציל, ולכן היא בבחי' קירוב

ולכן נקט „ותתבטל שם במציאות לגמרי ולא ישאר ממנה מאומה ממהותה ועצמותה הראשון“, אבל מ"מ אין קיומה מתבטל, אלא היא נשארת בבחי' אין ואפס, שהו"ע הדביקות⁴⁶.

ועד"ז בנוגע לאור השמש, שאף שגם הוא מציאות גשמי, מ"מ יש לו קיום כעין נצחי, שהרי צבא השמים קיימים באיש⁴⁷, ולכן נקט „ואינו נקרא בשם יש כלל כשהוא במקורו“, אבל איזה קיום יש לו.

(כ"ק אדמו"ר מוהררי"צ⁴⁸)

ביסוד האש הכללי: עיין במדב"ר פי"ד פ' נשא קרוב לסופו, שהאש קלה מכולם שהוא עולה עד לרקיע כי סובבת כל העולם כולו עד למעלה עד לרקיע.

(כ"ק אדמו"ר הצי"צ⁴⁹)

נשמת האדם .. חפצה וחשקה בטבעה ליפרד ולצאת מן הגוף ולידבק בשרשה ומקורה בה' חיי החיים ב"ה .. והיא בחי' חכמה שבנפש: י"ל שהמבואר כאן שבחי' חכמה שבנפש חפצה ליכלל בשרשה, והמבואר לקמן פל"ה (בהגהה) שמדריגת החכמה ענינה „שא"ס ב"ה הוא אחד האמת שהוא לבדו הוא ואין זולתו“ – הם ב' מדריגות ביטול בספירת החכמה, זו למעלה מזו.

ובהקדים⁵⁰, שבענין הביטול שבהאור (היינו מה שהאור הוא בבחי' אין, משא"כ הכלי שהוא בחי' יש) יש ג' אופנים: א) מאחר שמציאות האור מן העצם היא בבחי' דביקות בעצם, לכן האור הוא מעין העצם, וכשם שהעצם אינו בבחי' מציאות כלל אלא בבחי' אין – גם האור הוא בבחי' אין והעדר המציאות. ב) כיון שהאור דבוק במקורו – הרי נרגש בו מקורו, ולכן הוא בבחי' אין וביטול לגבי מקורו. ג) מאחר שהאור הוא בבחי' דביקות במקורו – הרי הוא בבחי' עלי' והתכללות למקורו, כי טבע כל דבר להימשך לגבי מקורו (אם נרגש בו מקורו).

ויש לומר, שג' מיני ביטול אלו הם בג' מדריגות בהאור:

הביטול הא' (שהאור הוא בבחי' אין להיותו מעין

מטות פז, סעי"ד. אוה"ת בלק ע' תתקעט ואילך. המשך תרס"ז ע' תרסז. ועוד. 52) סידור עם דא"ח מד, ג ואילך. וראה גם המשך תער"ב ח"א פמ"ב ואילך. תו"מ סה"מ ח"ב ע' קח ואילך. 53) תקו"ז ת"ע (קלה, ב). 54) ראה סה"מ תרל"ד ע' רנ. 55) ישע"ה, ב. 56) ראה הגהות לד"ה פתח אליהו תרנ"ח ע' עו. 57) ל' חז"ל – חולין ס, ב.

46) ראה גם „לקוטי פירושים“ לקמן ד"ה הגם. 47) ראה ירושלמי ריש ברכות. וראה בארוכה בהוספות לספר החקירה להצ"צ (קג, א ואילך). סה"מ תשי"א ע' 141 ואילך. 48) סה"מ תשי"א ע' 31. 49) קיצורים והערות ע' לו (הובא גם ב"מ"מ, הגהות והערות קצרות לספר של בינונים). 50) בהבא לקמן – ראה תו"מ סה"מ ח"ד ע' קנג ואילך. וש"ב. וראה גם „ספר הערכים – חב"ד“ ח"ב ע' תסח ואילך. וש"נ. 51) ראה לקו"ת

הגם שתהיה אין ואפס . . שרצון וחפץ זה בנפש אינו בבחי' טעם ודעת ושכל מושג ומובן אלא למעלה מהדעת ושכל המושג והמובן: משמע דהגם שרצונו לידבק בה' הוא מפני שהוא, חיי החיים" (תכלית העילוי), מ"מ, כיון שהוא יהי עייז אין ואפס, הרצון לידבק בשרשו הוא טבע שלמעלה מהשכל, כי שכל האדם כמו שהוא מצ"ע מכריח לרצות רק בזה שטוב לו.

אבל להעיר מלקו"ת תזריע⁶⁵ [ובפרט שמציין שם לתניא כאן] שאהבה רבה (שרוצה בעצמות אוא"ס ולא בהזיו אף שעי"ז יתבטל ממציאותו), נק' דכר שהוא דעת חזק, שבוחר העיקר ולא הטפל", ואהבה זוטא (שרוצה בהזיו בכדי שישאר במציאותו) נק' „בשם נקבה שדעתה קלה, שעושה את הטפל עיקר בשביל הגרמי' שלו".

ואולי יש לומר דמ"ש בלקו"ת שהסיבה לרצון זה הוא „דעת חזק" – הכוונה היא דהרצון שמצד טבע הנשמה (שלמעלה מהשכל) פועל על השכל⁶⁶, שגם השכל מכיר דמכיון שאלקות הוא האמת שחי וקיים בקיום נצחי, צריך הוא לוותר על המציאות שלו ולבחור באלקות.

(כ"ק אדמו"ר⁶⁷)

הגם שתהיה אין ואפס ותתבטל שם במציאות לגמרי ולא ישאר ממנה מאומה ממהותה ועצמותה הראשון: גלפענ"ד דביטול זה אין פירושו העדר המציאות, אין ואפס לגמרי, אלא ע"ד ענין ההתכללות⁶⁸.

וזהו הדיוק „ולא ישאר ממנה מאומה ממהותה ועצמותה הראשון", היינו מה שהיתה בחי' בריאה יש מאין, אלא תהי' בבחי' אין כמו שהיתה קודם שנבראה (כמאמר⁶⁹ „נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראתה", היינו שתחלה היתה „טהורה", בחי' אין, ואח"כ „אתה בראתה" להיות בבחי' יש⁷⁰).

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ⁷¹)

ביאור הצ"צ, שהביטול המדובר כאן אינו אין ואפס

יותר לגבי העצמות) שהוא מובדל ממנו בערך ואינו בגדר מקור, משא"כ הביטול דחכמה הוא לגבי שרשה ומקורה (כמובן ממה שמדמה בתניא כאן ביטול זה לביטול אור הנר בשרשו ומקורו), כנ"ל שהביטול שבחכמה הוא לפי שנרגש בה מקורה. וידוע שכל ביטול לגבי דבר שאינו ממהותו כלל הוא ביטול גדול יותר.

ב) הביטול דכתר הוא בבחי' התכללות ממש באוא"ס בבחי' אין ואפס ממש, שמתבטל במציאות לגמרי, כניצוץ הנכלל באבוקה⁶⁸, משא"כ הביטול דחכמה אינו בבחי' התכללות ממש, אלא רק שחפצה להכלל (היינו שנמשך להכלל בשרשו, אבל אין זה שנכלל ממש), והו"ע ההתמסרות („איבערגעגעבנקייט") שלא ע"פ טעם ודעת.

ומכל הנ"ל נמצא, שהמבואר בפל"ה (שבחי' החכמה ענינה ההרגש ד„הוא לבדו הוא ואין זולתו") הוא הביטול הב' דלעיל, והמבואר כאן (שבחי' חכמה שבנפש חפצה ליכלל בשרשה) הוא ביטול נעלה יותר⁶⁹.

והיינו לפי שבחכמה גופא יש ב' מדריגות⁶⁰: (א) מה שהכתר נעשה בחי' מקור לחכמה, שהוא בחי' ההעלם דחכמה. ובחי' זו נקראת „סייג לחכמה"⁶¹ („סייג" בגימטריא חכמה⁶²), כמו סייג וגדר שמקיף את הדבר המוקף, וכן מקור החכמה הוא בבחי' מקיף ואינו בבחי' התלכשות והתיישבות. ומדריגה זו היא בחי' אין עצמי (אלא שהיא בחי' גילוי האין דכתר בלבד). (ב) בחי' חיצונית החכמה, שהיא בחי' חכמה גלוי, שהיא ראשית ההשתלשלות, והיא בבחי' התלכשות והתיישבות. ובחי' זו היא ג"כ בבחי' ביטול, אבל לא בבחי' אין גמור (ועל"י נאמר⁶³ „החכמה מאין תמצא", היינו ש„תמצא" מאין ליש), ובדרך כלל היא בחי' ביטול היש.

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב⁶⁴)

נשמת האדם . . חפצה וחשקה בטבעה לפרד . . ולירבק בשרשה ומקורה בה' חיי החיים ב"ה

ע' קנג. סה"ש תורת שלום ע' 161. 65) כ, ב. 66) ראה גם סה"מ תר"ס ע' טז: „מצד הדביקות שמעצמות הנפש . . לכן יש לו הנטי' בכח חכמתו להבין את הטוב דאלקות ולבחור בטוב". 67) תר"מ סה"מ ח"ג ע' קלא ואילך. 68) ראה מאמרי אדה"ז ענינים ע' קסג. ע' קעא ואילך. ע' קעח ואילך. ע' קצח ואילך. 69) נוסח ברכת אלקי נשמה. 70) לקו"ת שה"ש טז, א. 71) אוה"ת בחקותי ע' אקפו. כתי' 3397 בספריית אגו"ח ריד, ב.

58) ועל ביטול זה קאי מ"ש בתניא לקמן פ"ג: „ואח"כ באה לידי כלות הנפש ממש כמ"ש גם כלתה נפשי". 59) ראה תר"מ סה"מ ח"ד ע' קנו ובהערה 37 שם. 60) ראה גם סה"מ תרס"ט ע' מא ואילך. 61) אבות פ"ג מ"ג. ראה גם לקו"ת בהר מג, א. בלק סט, א. אוה"ת דרושים לחה"ש בהוספות ע' 29. 62) ראה תר"מ סה"מ באתי לגני ח"א ע' רכא. 63) איוב כח, יב. 64) המשך תרס"ו ע' תצד ואילך. המשך תער"ב ח"א פרע"ט ואילך. ח"ב ע' אקפ. ח"ג ע' א'תכד. סה"מ תרע"ח ע' מד. תרע"ט ע' קסה. תר"פ

ליקוטי אמרים

פרק יט

ערה

ותתבטל שם במציאות לגמרי ולא ישאר ממנה מאומה ממהותה ועצמותה הראשון אעפ"כ זה רצונה וחפצה בטבעה וטבע זה הוא שם המושאל לכל דבר שאינו

הוא בלי שום מבוקש כלל וכלל, אלא שהנשמה נמשכת להיכלל בשרשה ומקורה בבחי' עצמות א"ס ב"ה. ומה שתתעלה עי"ז למדריגה עליונה יותר [אם נאמר כן, כנ"ל] – הוא דבר שנעשה בדרך ממיילא ע"י הרצוא, אבל לא זהו סיבת הרצוא.

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב⁷⁸)

החכמה היא בחי' אור פנימי, ולכן עם היותה בבחי' ביטול במציאות, הרי ביטול זה גופא הוא בבחי' ידיעה, היינו שהביטול נעשה ע"י הידיעה וההרגש הפנימי⁷⁴. ולכן אופן הביטול דחכמה אינו כמו הביטול שמצד המקיף, שמתבטל ממציאותו לגמרי מכל וכל, אלא הוא באופן שאף שבטל במציאות לגמרי מ"מ ה"ה באיזה ציור כו'.

[וכדמצינו במשה רבנו, שהי' בבחי' ביטול במציאות⁷⁵, ואעפ"כ הי' „עומד על עמדו“⁷⁶ גם בעת הנבואה. וזהו לפי שהי' בחי' חכמה (כמ"ש⁷⁷ „מן המים משיתיהו“, דקאי על בחי' חכמה⁷⁸), שהו"ע ידיעה פנימית, ולכן בכל הגילויים ובכל העליות שלו הי' בבחי' ציור, עם היותו בבחי' העדר המציאות לגמרי].

וזהו הביאור בתניא כאן, שדקדק לומר „ולא ישאר ממנה מאומה ממהותה ועצמותה הראשון“ דוקא, ולא שתהי' בבחי' העדר המציאות לגמרי, ואעפ"כ כתב „ותתבטל שם במציאות לגמרי“. והיינו כנ"ל, שאף שתהי' בבחי' ביטול במציאות, מ"מ תהי' בבחי' ציור.

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב⁷⁹)

לכאורה ב' הלשונות – ש„תתבטל שם במציאות לגמרי“, ו„לא ישאר ממנה מאומה ממהותה ועצמותה הראשון“ (אבל עדיין תהי' במציאות כל שהיא) – סותרים. ועיין הגהות אדנ"ע⁸⁰.

(כ"ק אדמו"ר⁸¹)

ראה גם „לקוטי פירושים“ לעיל ד"ה שאור האש (הג'). וטבע זה הוא שם המושאל לכל דבר שאינו בבחי' טעם ודעת: עיין בד"ה נאוו לחייך⁸¹ שמבאר

לגמרי אלא ע"ד ענין ההתכללות – צ"ע, דלכאורה הרי הנשמה היא בחי' יש נברא (וכמבואר בתניא כאן דקאי על בחי' החכמה שהיא בריאה יש מאין), וכשנכללת באלקות הרי נעשית אין ואפס ממש. אבל לאידך כן משמע מאריכות לשון אדה"ז כאן, ומדיוק הלשון „ולא ישאר ממנה מאומה ממהותה ועצמותה הראשון“.

ומ"מ אין הכרח לומר כן (לדייק מהלשון „ולא ישאר ממנה מאומה ממהותה ועצמותה הראשון“ שאין הכוונה שתתבטל לגמרי), כי אפשר לומר שהכוונה במ"ש „מהותה ועצמותה הראשון“ היא לעצם מה שהיא בבחי' מציאות נשמה (שהרי באמת הנשמות הן בחי' עצמות א"ס ממש, כמו הבן שהוא עצם ממש עם האב, אלא שנעשו בבחי' מציאות נשמה, וכמבואר במ"א⁷² בענין ההפרש בין התורה לנשמות), ומ"ש „ותתבטל .. ממהותה ועצמותה הראשון“ היינו שתתבטל מזה שהיא בבחי' מציאות נשמה ותוכלל בבחי' העצמות.

אבל גם אם נאמר כדלעיל, שאין הכוונה בזה שתתבטל לגמרי, אלא שתתבטל „ממהותה ועצמותה הראשון“ דוקא, ותתעלה להיות מציאות ומדריגה עליונה יותר – מ"מ א"א לומר שזוהי סיבת הרצוא שלה (היינו שרצונה לידבק באו"א כדי להתעלות למדריגה עליונה יותר), שהרי עלי' זו היא שלא בהדרגה, היינו שנעשית בחי' מהות אחר ומהותה הראשון מתבטל לגמרי, ואין זה בחוש הנמצאים שהנמצא בבחי' מציאות ירצה שייפסד מציאותו לגמרי כדי שיתהווה מציאות אחרת, אפילו היותר נעלית (ורק במדריגות שהן בערך זה לזה שייך לומר כן, שירצה לצאת ולהתבטל ממדריגתו הראשונה כדי לבוא למדריגה עליונה יותר, שבזה אינו מתבטל ממציאותו לגמרי, גם לא ממהותו הראשון).

ובהכרח לומר שאין זה סיבת הרצוא, אלא עצם הרצוא

תערי"ב ח"א פקס"ג. 80) ב„הגהות והערות על ש"ב הנמצאות בדרושי כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע“ (שנדפסו בסוף המפתחות לספר התניא) בעריכת כ"ק אדמו"ר – מציין לשה"מ תרס"ט ותערי"ב שנעתקו לעיל. 81) לקו"ת שה"ש יב, ד.

72) ראה הגהות לד"ה פתח אלי' תרנ"ח ע' ל. 73) סה"מ תרמ"ז ע' קנג. תרס"ט ע' צח. 74) ראה גם המשך תערי"ב ח"א פל"ח. 75) ראה תו"א וראו נו, א. 76) רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ז ה"ו. וראה גם זח"א קעא, א. 77) שמות ב, יו"ד. 78) ראה תו"א שמות נא, ד ואילך. תו"ח שם יא, ג. 79) המשך

כו"ו) הוא רק הידיעה שתכונותיהם (היינו הרכבתם והפרדתם, הסגולות השונות שטבע בהם הקב"ה וכיו"ב) הם באופן פלוני, אבל הטעם (דער פארוואַס) שהם באופן פלוני דוקא – זה אין חכמת הטבע יודעת כלל.

(כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ⁹⁵)

באמת ההנהגה עם האדם היא בדרך למעלה מן הטבע, ורק מפני הרגילות קורא האדם הנהגה זו בשם „דרך הטבע“. וכמו בענין זריחת השמש והילוך הכוכבים ושקיעתם, שהוא בכל יום בסדר מסודר ובכח חזק כיום הבראם⁴⁷, שמזה מוכח שהוא למעלה מן הטבע (שהרי בדרך הטבע בהכרח שייחלש כוחם מאחר שהם נבראים הווים ונפסדים), אלא שמפני הרגילות בעינינו אלו קוראם האדם בשם „טבע“.

ובזה יובן מ"ש אדה"ז ש„טבע זה הוא שם המושאל לכל דבר שאינו בבחי' טעם ודעת“, היינו שהאדם קורא בשם „טבע“ מאחר שאינו יודע ענינו האמיתי.

(כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ⁹⁶)

וטבע זה הוא: צ"ע אם תיבת „זה“ קאי אלמעלה – „וטבע זה“, או אלמטה – „זה הוא“, וכאילו כתב „זהר“.

(כ"ק אדמו"ר⁹⁷)

בענין הספק בתיבת „זה“ – לדעתי, נמשכת לפני, אף שי"א שנמשכת למטה. וצ"ע בקונטרס ביקור שיקאגא ע' סג ואילך⁹⁷.

(כ"ק אדמו"ר⁹⁸)

ממ"ש הצ"צ⁹⁹: „אור הנר כו' בטבעו (ופי' טבע הוא) – מוכח דגם באור הנר, ולא רק בנפש, טבע הוא שם המושאל. וא"כ מ"ש בתניא „וטבע זה הוא“ – זה נמשך למטה.

(כ"ק אדמו"ר¹⁰⁰)

וטבע זה הוא שם המושאל לכל דבר שאינו בבחי' טעם ודעת וגם כאן הכוונה שרצון וחפץ זה בשכל אינו בבחי' טעם ודעת ושכל מושג ומובן אלא למעלה מהדעת ושכל המושג והמובן: וביאור הענין:

תרע"ח ע' פט. 95) סה"ש תש"ב ע' 76. 96) סה"מ ה'ש"ת ע' לת. 97) נדפס גם בסה"ש תש"ב ע' 76 ואילך (כמה קטעים נעתקו ב„לקוטי פירושים“ (לעיל ד"ה וטבע זה (הג'). לקמן ד"ה וטבע זה (הר'). ד"ה טעם ודעת. ד"ה שבה. 98) אגרות קודש ח"ח ע' רכד. הגהה לשיעורים בספר התניא (כת"ק). 99) בקיצורו לפרקין. 100) הערה לקיצורים והערות ע' קמה.

באופן זה ענין הסגולה, שהוא „מה שאינה מושגת בהשגת והשכלת הרופאים הטבעיים“, והו"ע הסגולה שבישראל (כמ"ש⁸², „ישראל לסגולתו“). ומבאר שם שסגולה זו היא בחי' נקודת סגול שיש בה ג' נקודות, שהם כנגד ג' אבות⁸³. והיינו כמו שנתבאר לעיל⁸⁴ ש„האבות הן הן המרכבה ועל כן זכו להמשיך נר"נ לבניהם אחריהם עד עולם כו“, היינו שהאבות (שהם בחי' סגול כנ"ל) זכו להמשיך לבניי בחי' סגולה זו.

ועיין מ"ש מענין סגול בד"ה מחר חדש⁸⁵ עה"פ⁸⁶ „ושלשת תרד גו“, ש„ושלשת“ היינו לעשות בחי' סגול. ועיין תורה אור סד"ה אוסרי לגפן⁸³ „גפן“ הוא בחי' סגול ו„שורקה“ הוא בחי' שורק, ועיין מ"ש⁸⁷ עה"פ⁸⁸ „ובגפן שלשה שריגים גו“. ועיין בד"ה שבת שבתן פ"ג⁸⁹ בענין זרקא מקף שופר הולך סגולתא כו'.

וע"פ כל הנ"ל נמצא שע"י בחי' יין המשמח (ועיין מ"ש⁹⁰ עה"פ⁹¹ חכלילי עינים מייין בביאור ענין זה), הבא מבחי' גפן (שהוא בחי' סגול כנ"ל), יאיר בנפשו מבחי' סגול וסגולה הנ"ל.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ⁹²)

וטבע זה הוא שם המושאל לכל דבר שאינו בבחי' טעם ודעת: י"ל הכוונה בזה, כי „טבע“ קאי על האין האלקי המהווה את היש, ולכן הוא שם המושאל לכל דבר שאינו בבחי' טעם ודעת, כידוע דהתהוות יש מאין הוא למעלה מהשכל לגמרי, ואין לנו שום השגה כלל איך נתהווה מאין יש (משא"כ התהוות בדרך עילה ועלול שיש דוגמתה בנפש האדם). וזהו ענין „טבע“ – לשון טביעה והעלם (כמו „טובעו בים סוף“⁹³), שהרי ההתהוות היא בבחי' העלם והסתר הבורא מהנברא כו'.

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב⁹⁴)

וטבע זה הוא שם המושאל לכל דבר שאינו בבחי' טעם ודעת: כי כללות ענין חכמת הטבע בכל עניני דצח"מ (כולל – טבע הנר „שמתנענע תמיד למעלה .. ליפרד מהפתילה ולידבק בשרשו למעלה

82) תהלים קלה, ד. 83) ראה תו"א ויחי מזו, א. ועוד. 84) פי"ח. 85) מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' נו. אוה"ת בראשית יב, א. 86) שמואל א כ, יט. 87) אוה"ת וישב תתקו, א. תתצד, א. תתלת, ב. 88) וישב מ, י"ד. 89) לקו"ת דרושים ליה"כ סט, ג. 90) תו"א שם מז, א ואילך. 91) ויחי מט, יב. 92) קיצורים והערות ע' קד. 93) בשלח טו, ד. 94) סה"מ

ליקוטי אמרים

פרק יט

רעז

בבחי' טעם ודעת וגם כאן הכוונה שרצון וחפץ זה
בנפש אינו בבחי' טעם ודעת ושכל מושג ומובן אלא

בלי הבדל הכמות והאיכות, ואפילו בהפכים (כנ"ל)
— הרי הוא יוצא מסוג „שם התואר” ומכונה בסוג
„שם המושאל”.

וזהו ביאור לשון אדה"ז, „וטבע זה הוא שם המושאל
לכל דבר שאינו בבחי' טעם ודעת”:

„זה” — ייאמר בלשון בני אדם רק על דבר גולמי,
הנראה לעיני בשר, אשר עין הרואה יאמר עליו כי
הוא זה; „הוא” — ייאמר על דבר שאינו נראה לעיני
בשר, אלא הוא נודע ומחוייב (או גם משוער בלבד)
בעין השכל, ולכן ייאמר עליו מלת „הוא”, כלומר
שהוא מציאות דבר-מה אלא שהוא נסתר.

וזהו מ"ש „וטבע זה הוא שם המושאל לכל דבר כו”,
היינו שמבלי הבדל מה מהותו העצמי של הדבר, אם
הוא בדרגא שאפשר לומר עליו תיבת „זה” (דהיינו
דבר גשמי) או בדרגא שאינו אלא מכונה במלת
„הוא” (דבר רוחני) — בכל אופן השם „טבע” הוא רק
„שם המושאל” לגביו, כנ"ל שא"א שיהי' תואר אחד
לשני הפכים.

וטעם הדבר — לפי שכללות ענין הטבע (היינו תוארו
העצמי של הטבע, כנ"ל שהטבע הוא ג"כ יצור נברא
שיש לו טבעו ותוארו) הוא „שאינו בבחי' טעם
ודעת” (ולכן הוא משמש כ„שם המושאל” לכל דבר
שאינו בבחי' טעם ודעת, כנ"ל ש„שם המושאל” בא
להורות שיש בהדבר איזה צד השתוות עם שם זה).

ומוסיף ומבאר — „וגם כאן הכוונה שרצון וחפץ זה
בנפש אינו בבחי' טעם ודעת ושכל מושג ומובן, אלא
למעלה מהדעת ושכל המושג והמובן”:

אף שהשם „טבע” מורה בכללות על דבר שאינו בבחי'
טעם ודעת (כנ"ל), הרי בזה גופא ישנם שני סוגים —
למטה מטעם ודעת (בדבר גולמי וחומרי) ולמעלה
מטעם ודעת (בדבר רוחני). וע"ז מבאר שבנדוד,
היינו בנפש האדם שהוא חי בעצם, חכם ומשכיל —
אין טבעו דומה לטבע הדבר הגולמי שהוא למטה
מטעם ודעת, אלא הוא „למעלה מהדעת ושכל
המושג ומובן”.

(כ"ק אדמו"ר מוהר"י צ"צ¹⁰⁴)

פירוש השם „טבע” הוא¹⁰¹ — ההגדרה הקבועה
והמשוקעת („טבע” מלשון טיבוע, כמו „טובעו בים
סוף”⁹³) בכל דבר, אשר בה הוא מה שהוא, ובה
ועל-ידיה הוא נבדל מזולתו (גם מזולתו הדומה לו),
והיא נמצאת בו תמיד בלי שינוי ואינה יוצאת ממנו
לעולם (וכלשון חז"ל „כל המשנה ממטבע שטבעו
חכמים בגיטין”¹⁰², „מטבעה של תפלה”¹⁰³).

והיינו, שהשם „טבע” הוא שם כללי המתאר כל דבר,
בלי שום הבדל במהות הדבר ואיכותו — אם הוא
דבר גולמי וגשמי (ועד"ז בגשמי גופא — אם הוא
מוצק או נוזל וכיו"ב), או דבר בעל צורה ורוחני
(וברוחני גופא — אם הוא נראה ונרגש או רק נודע
ומשוער).

והנה, ההפרש בין „שם התואר” ל„שם המושאל”
הוא, ש„שם התואר” מגביל ומתאר את עצם הדבר
המכונה בתואר זה, ועל-ידיו הוא ניכר בכל מקום
ובכל זמן, משא"כ „שם המושאל” אינו מתאר את
עצם הדבר, אלא בא להורות רק שיש בהדבר איזה
צד השתוות עם תוכן שם זה [ועד"ז ענין הלבוש, שהוא
במדת האדם רק בגודל קומתו ובמדת רחבו, אבל
הוא דבר נפרד מהאדם, ולכן על-ידיו ניכר אם האדם
הוא גבה קומה או קצר קומה, אבל האדם במהותו
העצמי — מדותיו ושכלו — לא יוכר ע"י הלבוש].

ועפ"ז מובן, שמאחר שהשם „טבע” מתאר שני
הפכים (כמו דבר גשמי ודבר רוחני) — בהכרח שבכל
אחד מהם הוא „שם המושאל” ולא „שם התואר”,
שהרי אי-אפשר שיהי' תואר אחד לשני הפכים,
דממ"נ: אם הוא תואר גשמי — הרי אינו יכול לתאר
דבר רוחני, ואם הוא תואר רוחני — אינו יכול לתאר
דבר גשמי.

אלא שלפ"ז יוקשה, דכיון שהשם „טבע” שבכל דבר
אינו אלא „שם המושאל” ואינו מהות הדבר, א"כ מה
מהות טבעו של הטבע בעצמו.

והביאור בזה — שהטבע הוא נברא בפ"ע, יצור בעל
תכלית, שיש לו תוארו העצמי שהוא מהותו
ועצמותו; אלא שמאחר שהוא נמצא תמיד בכל דבר,

103 ראה גם אוה"ת שה"ש ח"א ס"ע שיד ואילך. סה"מ תרע"ח
ע' פח ואילך. תרח"ץ ע' קסו ואילך. 102 גיטין פו, א.

104 ירושלמי ברכות פ"ה ה"ב. 104 סה"מ תרצ"ג ע' תקלג
ואילך. קונטרס טבע ולמעלה מן הטבע — סה"ש תרצ"ג.

למעלה מהרעת ושכל המושג והמובן והיא בחי' חכמה שבנפש שבה אור א"ס ב"ה. וזהו כלל בכל סמרא דקדושה שאינו אלא מה שנמשך מחכמה שנק' קודש העליון הבטל במציאות באור א"ס ב"ה המלוּבש בו

שנק' קודש העליון: זח"ב מג, ב. קכא. א. ח"ג רצו, א.

הטבע, מ"מ „טבע“ זה אינו כמו הטבע של כל שאר נבראי העולם, אלא הוא אופן לבוש אחר לגמרי, מאחר שבחי' חכמה שבנפש היא כלי לאור א"ס ב"ה. ד) בתיבות אלו מרמז אדה"ז ששורש ענין הטבע שבנפש (בחי' חכמה שבנפש) הוא מבחי' יחידה הקשורה עם בחי' יחיד, והגילוי מבחינה זו אינו בדרך השתלשלות, אלא בדרך דילוג על מדריגות נר"נ.

ה) אף שחכמה שבנפש „בה אור א"ס ב"ה“, מ"מ היא בגדר טבע ולא למעלה מן הטבע.

ו) לאידך גיסא נרמז בזה שמה שלמעלה מן החכמה – דהיינו ספירת הכתר – הוא למעלה מן הטבע¹⁰⁵.

ז) מהפלאות ענין החכמה, שאף שהיא טבע מ"מ מלוּבש בה אור א"ס ב"ה – יש ללמוד לגבי ספירת הכתר, שאף שהיא למעלה מן הטבע (כנ"ל), מ"מ גם היא אינה אלא בבחי' לבוש.

ח) המובן מכל האמור – שהאלקות מתלבש כביכול בשני אופני לבושים: (א) לבוש הגילוי שהוא למעלה מן הטבע, (ב) לבוש ההעלם שהוא בחי' טבע.

ט) משני לבושים אלו – הנה לבוש הגילוי (למעלה מן הטבע) הוא אור הסוכ"ע, שהוא אור מקיף, ולבוש ההעלם (טבע) הוא אור הממכ"ע, שהוא אור פנימי.

י) משני לבושים אלו (סוכ"ע וממכ"ע) שהאלקות מתלבש בהם, כביכול – נמשכים למטה שני ענינים: (א) אלקות טבעית, (ב) אלקות רוחנית.

(כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ¹¹¹)

שנק' קודש העליון: עיין מאורי אור אות קו"ף ס"ז¹¹².

(כ"ק אדמו"ר²⁷)

האמת שהוא לבדו ואין זולתו וזו היא מדריגת החכמה וכו". 110 ראה גם „לקוטי פירושים“ לעיל ד"ה וטבע הז'. 111 סה"ש תש"ב ע' 79 ואילך. 112 ושם: „קדש אבא עלאה וכל קדש הוא בחכמה... יסוד דאבא נק' קדש עלאה וכו".

וטבע זה.. והיא בחי' חכמה שבנפש: בתיבות אלו מבאר אדה"ז את מקומו של כללות ענין הטבע, היינו שהתחלת לבושי הטבע היא מספירת החכמה שהיא ראשית ההשתלשלות (והספירות שתחתיה), ומזה מובן שמה שלמעלה מספירת החכמה הוא למעלה מן הטבע.

(כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ¹⁰⁵)

טעם ורעת ושכל מושג ומובן: בשמות נרדפים אלו מרמז אדה"ז לכל המדריגות שבנשמה: „טעם“ – יחידה, „ודעת“ – חי', „ושכל“ – נשמה, „מושג“ – רוח, „ומובן“ – נפש.

(כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ¹⁰⁶)

ועפ"ז משמע, שכח המס"נ הוא מעצם הנשמה שלמעלה גם מבחי' יחידה¹⁰⁷, שהרי כח זה „אינו בבחי' טעם כו".

(כ"ק אדמו"ר¹⁰⁸)

שבה אור א"ס ב"ה: לכאורה תיבות אלו אינן נוגעות להענין המבואר כאן – שטבע הרצוא שבנפש „אינו בבחי' טעם ודעת ושכל מושג ומובן אלא למעלה משכל המושג והמובן“, ושמדריגה זו „היא בחי' חכמה שבנפש“.

אבל באמת בתיבות אלו מבאר אדה"ז עשרה ענינים:

א) מהות בחי' חכמה שבנפש – „שבה אור א"ס ב"ה“.

ב) אדה"ז מרמז שבחי' חכמה שבנפש היא מעין ספירת החכמה שבעולם האצילות, שמדריגתה מבוארת בהגהה לקמן פל"ה¹⁰⁹.

ג) מסדר הענינים – שמבאר תחלה ענין הטבע דאור הנר, ואח"כ מבאר ענין הטבע שבנפש, וע"ז מוסיף „והיא בחי' חכמה שבנפש שבה אור א"ס ב"ה“ – מובן שאף שגם בחי' חכמה שבנפש מלוּבשת בלבושי

105 סה"ש תש"ב ע' 79. 106 סה"ש תש"ב ע' 80. 107 ראה בארוכה „לקוטי פירושים“ לעיל פ"ח ד"ה אין סוף ב"ה. 108 תר"מ סה"מ ח"ב ע' כו בשוה"ג. 109 ושם: „שאור א"ס ב"ה אינו מתייחד אפי' בעולם האצילות אלא ע"י התלבשותו תחילה בספי' חכמה והיינו משום שא"ס ב"ה הוא אחד

ליקוטי אמרים

פרק יט

רעט

כנ"ל .. כנ"ל: פ"ו. נקרא
 כח מה: זח"ג כת, א.
 דעבדין לגרמיהו: תקו"ז ת"ו
 (כב, א). הב הב: משלי ל,
 טו. הלעיטני: תולדות כה,
 ל. החכמה תחיה: קהלת ז,
 יב. ימותו ולא בחכמה:
 איוב ז, כא.

ואינו דבר בפני עצמו כנ"ל ולכן נקרא כ"ח מ"ה והוא
 הפך ממש מבחי' הקליפה וס"א שממנה נפשות אומות
 העולם דעבדין לגרמיהו ואמרינן הב הב והלעיטני להיות
 יש ודבר בפני עצמו כנ"ל הפך בחי' החכמה ולכן
 נקראים מתים כי החכמה תחיה וכתוב ימותו ולא
 בחכמה. וכן הרשעים ופושעי ישראל קודם שבאו
 לידי נסיון לקדש השם כי בחי' החכמה שבנפש
 האלהית עם ניצוץ אלהות מאור א"ס ב"ה המלוכש
 בה הם בבחי' גלות בגופם בנפש הבהמית מצד

כנ"ל: עיין לעיל פ"ו¹¹³.

(כ"ק אדמו"ר²⁷)

הקליפה וס"א שממנה נפשות אומות העולם
 דעבדין לגרמיהו: עיין¹¹⁴ לעיל ספ"א¹¹⁵ וספ"ו¹¹⁶.

(כ"ק אדמו"ר²⁷)

הב הב: נזכר בלקו"ת ד"ה אלה מסעי הג' פ"א¹¹⁷.

(כ"ק אדמו"ר²⁷)

נקראים מתים: עיין זח"ג ערה, א¹¹⁸.

(כ"ק אדמו"ר²⁷)

החכמה תחיה: כאן אינו מביא תיבת „בעלי”
 (שבסיום הכתוב), כי המדובר כאן אינו על החיות
 שהחכמה מחי' את האדם („בעלי”) דוקא, אלא ע"ד
 כל מציאות דלהחיות, יהי' מי שיהי', שאינו כי אם
 ע"י חכמה (משא"כ לעיל¹¹⁹ הביא גם תיבת „בעלי”
 כי שם קאי על התפשטות החכמה „בכל בחי' הנפש
 כולה להחיותה כו"ל).

(כ"ק אדמו"ר¹²⁰)

וכן הרשעים .. אהבה זו .. מסותרת ומכוסה
 בלבוש שק דקליפה .. כמארו"ל שהרשעים הם
 ברשות לבם: הכוונה בשם „רשעים” כאן¹²¹ – לאו
 דוקא להפושעים, אלא לכל מי שעומד עדיין קודם
 התשובה, שהרי כל זמן שלא עשה תשובה אינו עומד
 עדיין במדרגת בינוני (וממילא ה"ה רשע).

ואפילו מי שלא עבר עבירה, אלא שאכל מאכל היתר
 – הרי נתבאר לעיל¹²² שאם „כוונתו אינה לשם
 שמים כדי לעבוד את ה' בגופו”, אלא „למלאות
 תאות גופו ונפשו הבהמית .. הנה עי"ז יורד חיות
 הבשר והיין שבקרב ונכלל לפי שעה ברע גמור כו”
 (אלא שאם „ישוב האדם ויחזור לעבודת ה' ולתורתו
 .. יכולים לחזור ולעלות עמו בשובו לעבודת ה' ..
 מה שאין כן במאכלות אסורות כו”), וא"כ בשעה זו
 (עד ש„ישוב כו”) ה"ה רשע.

והענין בזה – שכח המתאוה שבנפש הוא כח שניתן
 בה מלמעלה (ע"ד המבואר¹²³ בענין „משביעין אותו
 כו”¹²⁴, ש„משביעין” הוא מלשון שובע, והו"ע
 הכחות שנותנים מלמעלה בהנפש), אלא שצריך
 להשתמש בו במקום הראוי (היינו בענינים רוחניים),
 וכשאוכל „למלאות תאות גופו ונפשו הבהמית” –
 הנה לבד זאת שמתמש בו שלא במקום הראוי, הרי
 הוא גזלו ממקומו הראוי. וזהו מ"ש אדה"ז כאן
 שהאהבה המסותרת היא אצלו מכוסה בלבוש שק.

(כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ¹²⁵)

וכן הרשעים ופושעי ישראל: שגם הם נקראים
 מתים, כדאיתא בברכות¹²⁶: „רשעים בחייהם קרוים
 מתים”.

(כ"ק אדמו"ר²⁷)

גופם” (117 צא, ב ושם): „בקליפה כתיב הב הב שמבקשים
 הכל בשביל עצמם לגרמי' ואינו משפיעים לזולתם”.
 (118 כנראה הכוונה למ"ש שם „יומת המת דא סמאל מת
 מעקרו” (119 פי"ח. 120 לקוטי ביאורים בספר התניא ע'
 קלא. 121 ונפק"מ – לענין אופן העבודה בתיקון הרע, אם
 הוא בדרך בירור או ע"ז „שבירתן זו היא תקנתן” כו”.
 (122 פ"ו. 123 ראה בארוכה „לקוטי פירושים” לעיל פ"א.
 (124 נדה ל, ב. 125 סה"ש תש"ד ע' 54 ואילך. 126 יח, ב.

(113 ושם: „אין הקב"ה שורה אלא על דבר שבטל אצלו יתב' ..
 אבל כל מה שאינו בטל אצלו ית' אלא הוא דבר נפרד בפני עצמו
 אינו מקבל חיות מקדושתו של הקב"ה .. אלא מבחי' אחוריים
 כו”” (114 צוין גם בלקוטי הגהות המיוחס להצ"צ.
 (115 ושם: „נפשות אומות העולם הן משאר קליפות טמאות
 שאין בהן טוב כלל כמ"ש בע"ח .. וכל טיבו דעבדין האומות
 לגרמיהו עבדין” (116 ושם: „שלב קליפ' הטמאות ורעות
 לגמרי .. ומהן נשפעות ונמשכות נפשות כל אומות העולם וקיום

כנ"ל: פי"ז. אין אדם
חוטא: סוטה ג, א.

[כה, א]

הקליפה שבחלל השמאלי שבלב המולכת ומושללת בגופם בסוד גלות השכינה כנ"ל. ולכן נקראת אהבה זו בנפש האלהית שרצונה וחפצה לדבק בה' חיי החיים ברוך הוא בשם אהבה מסותרת כי היא מסותרת ומכוסה בלבוש שק דקליפה בפושעי ישראל וממנה נכנס בהם רוח שטות לחטוא כמאמר רז"ל אין אדם חוטא כו' אלא שגלות הזה לבחי' חכמה אינו אלא לבחי' המתפשטת ממנה בנפש כולה להחיותה אבל שרש

„מציאות” של ביטול, יכול להשתלשל ממנה מציאות של ישות ממש, ולכן יכול להיות פגם ב„בחי' המתפשטת ממנה”.

(כ"ק אדמו"ר¹³³)

שרש ועיקר של בחי' חכמה שבנפש האלקית הוא במוחין ואינה מתלבשת בלבוש שק דקליפה .. בבחי' גלות ממש: כמ"ש¹³⁴, וכבודי לאחר לא אתן¹³⁵.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ¹⁰⁰)

כמרוז"ל אין אדם חוטא: בסוטה – הלשון הוא „אין אדם עובר עבירה”. וכן הוא לקמן פכ"ד (ולא כמ"ש כאן „אין אדם חוטא”). לחפש ביפה עינים ודקדוקי סופרים אם יש גירסא „אין אדם חוטא”¹³⁶.

(כ"ק אדמו"ר²⁷)

אלא שגלות הזה לבחי' חכמה אינו אלא לבחי' המתפשטת ממנה בנפש .. אבל שרש ועיקר של בחי' חכמה .. הוא במוחין ואינה מתלבשת .. בבחי' גלות ממש כו': עיין אגה"ק ס"ד¹³⁷.

(כ"ק אדמו"ר²⁷)

בטבע מבחי' נפש האלקי שטבעה לעלות וליכלל תמיד למעלה כשלהבת העולה מאלי' כו'". (130) סה"מ תרניא ע' קמא. (131) אגה"ת פ"ד. (132) ואדרבה: „מבחי' מוחין דאבא נמשך סליחה ומחילה .. סלח לנו אבינו כו'” (אוה"ת שופטים ע' תנחנח). (133) לקו"ש ח"ט ע' 420. (134) ישע"י מב, ת, מה, יא. (135) ראה גם אוה"ת נ"ך ע' תתפח. תו"מ סה"מ ח"ד ע' קפת. תו"מ חמ"א ע' 348. ועוד. (136) ביפה עינים ודקדוקי סופרים – ליתא (וראה בהמצויין במס' סוטה עם שינויי נוסחאות כו' – ירושלים תשל"ז). (137) ושם: „בחי' נקודת פנימית הלב היא למעלה מבחי' הדעת המתפשט ומתלבש במדות .. רק היא בחי' הארת חכמה עליונה שלמעלה מהבינה והדעת ובה מלוּבש וגנוז אור ה' ממש .. בחינה זו היא אצלו בבחי' גלות ושבי' כו'”. ולכאורה הכוונה, שכאן משמע שגם בבחי' החכמה עצמה (לא רק

בבחי' גלות .. בסוד גלות השכינה כנ"ל: עיין¹¹⁴ לעיל פי"ז¹²⁷. לקמן פכ"ב¹²⁸.

(כ"ק אדמו"ר²⁷)

ולכן נקראת אהבה זו בנפש האלקית .. בשם אהבה מסותרת כי היא מסותרת ומכוסה בלבוש שק דקליפה כו': ממ"ש בתו"א ד"ה מים רבים בתחלתו¹²⁹ משמע שנקראת „אהבה מסותרת” גם מצ"ע (ולא רק מצד הסתר הנה"ב), כיון שאופן מציאותה בנה"ב אינו בבחי' גילוי אור אלא בבחי' טבע עצמיות שלמעלה מטו"ד, כיון שהיא מבחי' עצמיות החכמה שבנפש (כמבואר בתניא כאן).

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב¹³⁰)

אהבה זו: שאודותה מדובר בראש הפרק.

(כ"ק אדמו"ר²⁷)

גלות הזה לבחי' חכמה אינו אלא לבחי' המתפשטת ממנה: והטעם – לפי שכל מציאות החכמה היא ביטול (נקודה לבד¹³¹), שבה מאיר „אחד האמת שהוא לבדו הוא ואין זולתו”¹³², ובמילא לא שייך שיהי' שם פגם ע"י חסרון בעבודת הנבראים¹³²; אלא שאעפ"כ, להיותה בכל זאת

(127) ושם: „להעלות ה' תתאה להקימה מנפילתה שנפלה אל החיצוני' שהוא סוד גלות השכינה כמארוז"ל גלו לאדום שכינה עמהם דהיינו כשהאדם עושה מעשה אדום מוריד וממשיך לשם בחי' וניצוץ אלקות המחי' את נר"ג שלו המלוּבשים בו בנפש הבהמית מהקליפה שבלבו שבחלל השמאלי המולכת בו בעודו רשע ומושללת בעיר קטנה שלו ונר"ג כבושי' בגולה אצלה כו'”. (128) ושם: „הס"א .. מעט מוצר אור וחיות שיונקת ומקבלת לתוכה מבחי' אחוריים דקדושה שלמעלה הוא בבחי' גלות ממש בתוכה בסוד גלות השכינה הנ"ל ולכן נקרא בשם אלקים אחרים .. כי מאחר שאור וחיות דקדושה הוא בבחי' גלות בתוכה אינה בטילה כלל לגבי קדושת הקב"ה כו'”. (129) נח ה, ג (ושם: „הנה מים רבים הם כל טרדות הפרנסה .. ועכ"ז לא יוכלו לכבות את האהבה שהוא בחי' אהבה המוסתרת שיש בכל נפש מישראל

ליקוטי אמרים

פרק יט

רפא

בלבוש שק: ע"ד מגלת אסתר
 ד, ב. ויקץ כישן ה':
 תהלים עח, סה. שהרשעים
 הם ברשות לבס: ב"ר פל"ד,
 יו"ד. שיסודתה בהררי
 קדש: ע"ד תהלים פז, א.
 כל הגוים כאין נגדו: ישעי'
 מ, יז.

ועיקר של בחי' חכמה שבנפש האלהית הוא במוחין ואינה מתלבשת בלבוש שק דקליפה שכלב בחלל' השמאלי בבחי' גלות ממש. רק שהיא בבחי' שינה ברשעים ואינה פועלת פעולתה בהם כל זמן שעסוקים בדעתם ובינתם בתאות העולם. אך כשבאים לידי נסיון בדבר אמונה שהיא למעלה מהדעת ונגעה עד הנפש לבחי' חכמה שבה אזי היא ניעורה משנתה ופועלת פעולתה בכח ה' המלוכש בה. וכמ"ש ויקץ כישן ה' לעמוד בנסיון באמונת ה' בלי שום טעם ודעת ושכר' מושג לו להתגבר על הקליפות ותאוות עוה"ז בהיתר ובאיסור שהורגל בהם ולמאוס בהם ולבחור לו ה' לחלקו ולגורלו למסור לו נפשו על קדושת שמו ואף כי הקליפות גברו עליו כל ימיו ולא יכול להם כמארז"ל שהרשעים הם ברשות לבס מ"מ כשבא לידי נסיון בדבר אמונה בה' אחד שיסודתה בהררי קודש היא בחי' חכמה שבנפש האלהית שבה מלוכש אור א"ס ב"ה הרי כל הקליפות בטלים ומבוטלים והיו כלא היו ממש לפני ה' כדכתיב כל הגוים כאין נגדו וגו' וכתיב כי

אדנות) הוא בשם הוי' דוקא, ולא אד', כדאיתא בזח"ג רצג, ב (ועוד בכ"מ בזח"ג).

(כ"ק אדמו"ר¹⁴¹)

שיסודתה בהררי קדש: להעיר מלקו"ת דרושי ר"ה סד"ה והי' ביום ההוא יתקע¹⁴².

(כ"ק אדמו"ר¹⁴³)

כל הקליפות בטלים ומבוטלים. כל הגוים כאין נגדו וגו': ביטול הקליפות הוא לא רק „כאין” – כהלשון שמעתיק אדה"ז מהפסוק, אלא גם – כהמשך לשון הפסוק שלא העתיקו אדה"ז, אלא רמזו ב„גו” (בתוספת וא"ו, שמורה שגם סיום הפסוק נוגע להענין המדובר¹⁴³) – „מאפס ותהו נחשבו לו”¹⁴⁴, שהביטול ד„אפס” הוא יותר מהביטול

בבחי' שינה. . . אך כשבאים לידי נסיון. . . אוי היא ניעורה כו': ולעוררו משנתו גם מקודם שבא לנסיון – הוא ע"י התקשרותו בראש אלפי ישראל, שהוא בדוגמת הכה"ג שבכללות ישראל (שבכל אחד בפרט הוא נקודת היהדות שבו), שהוא יושב כל היום במקדש ואינו זו משלימות היראה¹³⁸, והוא נותן לכאו"א מהמתקשרים בו וכו'.

(כ"ק אדמו"ר¹³⁹)

ויקץ כישן ה': וקאי גם על בחי' חכמה שבנפש שבה מלוכש או"ס ב"ה.

(כ"ק אדמו"ר¹⁴⁰)

מזה שמבאר „ויקץ כישן ה” על חכמה שבנפש, משמע, שהענין ד„ויקץ כישן” (שנאמר בכתוב בשם

141 אגרות קודש ח"ח ע' רכב. 142 ס, ב (ושם): „הר הקדש הוא האהבה (הר) שבבחי' ביטול, כי קדש הוא בחי' חכמה”.

143 משא"כ כשסיום הפסוק אינו נוגע להענין המדובר, מוסיפים רק „גו” (בלא וא"ו), משום ד„כל פסוקא דלא פסקי משה אנן לא פסקינן ליה” (מגילה כב, א. וראה „לקוטי פירושים” לעיל בהקדמה ד"ה וכו'). 144 ועפ"ז אתי שפיר מ"ש הצ"צ

בבחי' המתפשטת ממנה בנפש כולה) שייך ענין של גלות (וראה גם סה"מ עת"ר ע' צ ואילך. תר"מ סה"מ ח"ד ע' קכט).

138 ראה רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ה ה"ז: „ותפארתו וכבודו (של כה"ג) שיהי' יושב במקדש כל היום כו' ויהי' ביתו בירושלים – יראה שלם – ואינו זו משם”.

139 אגרות קודש ח"ב ע' רעח. 140 הגהה לשיעורים בספר התניא (כתי"ק).

ליקוטי אמרים

[כה, א]

הנה אויביך ה' כי הנה אויביך יאבדו יתפרדו וגו' וכתוב כהמס דונג מפני אש יו"ד. כהמס דונג מפני אש: תהלים סח, ג. הרים כדונג נמסו: תהלים צו, ה.

הנה אויביך ה' כי הנה אויביך יאבדו יתפרדו וגו' וכתוב כהמס דונג מפני אש יו"ד. כהמס דונג מפני אש: תהלים סח, ג. הרים כדונג נמסו: תהלים צו, ה.

והנה אור ה' א"ס ב"ה המלוכש בחכמה שבנפש גדול ועצום כחו כל כך לגרש ולדחות הס"א והקליפות שלא יוכלו יגעו אפי' בלבושיו שהם מחשבה דבור ומעשה של אמונת ה' אחד דהיינו לעמוד בנסיון למסור נפשו אפי' שלא לעשות רק איזה מעשה לבד נגד אמונת ה' אחד כגון להשתחות לעבודה זרה אף שאינו מאמין בה כלל בלבו וכן שלא לדבר תועה ח"ו על אחדות ה' אף שאין פיו ולבו שוין רק לכו שלם באמונת ה' וזה נקרא דחילו הנכלל ברחימו שהיא אהבה הטבעית שבנפש האלהית שבכללות ישראל שחפצה ורצונה בטבעה לידבק בשרשה ומקורה אור א"ס ב"ה שמפני

[כה, ב]

הגוים .. אויביך: שבזה כלולות גם הקליפות. (כ"ק אדמו"ר¹⁴⁰)

והנה אויביך ה' כי הנה אויביך כו': בתהלים: „אויביך“ חסר וא"ו (ולא כמ"ש כאן „אויביך“ בוא"ו).

(כ"ק אדמו"ר¹⁴¹)

אפי' בלבושיו: לכאורה צ"ל „בלבושיו“ (של נפש האלקית), וכמו שכתוב ג"כ בסוף פרקין „אפילו בלבושי החיצונים כו“.

(כ"ק אדמו"ר¹⁴²)

גדול ועצום כחו .. לעמוד בנסיון למסור נפשו .. שהיא אהבה הטבעית .. שמפני אהבה זו .. היא יראה ומפחדת בטבעה וכו': ואעפ"כ, מצד כח הבחירה שישנו בישראל, יכול לבחור רח"ל (לא רק בשאר עבירות שבהם נדמה לו שעודנו ביהדותו¹⁴⁸, אלא גם) לעבוד ע"ז – אף שענין זה הוא היפך טבעו – כי, כח הבחירה הוא מעצמות¹⁴⁹, ש„אין מי שיעכב בידו“¹⁵⁰ (להיותו „כל יכול“ ו„נמנע הנמנעות“¹⁵¹), ולכן גם הבחירה חפשית שבישראל היא באופן ש„אין מי שיעכב בידו“, ללא הגבלות כלל¹⁵².

(כ"ק אדמו"ר¹⁵³)

(וראה גם פכ"ד). סה"מ תשי" ע' 114 ואילך. ובכ"מ. 149 לקו"ת אמור לת, ב. 150 רמב"ם הל' תשובה רפ"ה. לקו"ת שם. 151 ראה שו"ת הרשב"א ח"א סתי"ת. ספר החקירה לאדמו"ר הצ"צ לד, ב. 152 ראה לקו"ש ח"ו ע' 113 הערה 49. ח"ח ע' 155-6.

ד„אין“; אלא שסיום הכתוב נוגע רק לאופן ביטול הקליפות, וענין זה לא נחית לפרט כאן, כי אם כללות הענין שהקליפות בטלים לפני ה', ולזה מספיק חציו הראשון של הפסוק – „כל הגוים (שכולל גם קליפות) כאין נגדו“.

(כ"ק אדמו"ר¹⁴⁵)

כדכתיב כל הגוים כאין נגדו וגו' וכתוב כי הנה אויביך ה' כי הנה אויביך יאבדו יתפרדו וגו' וכתוב כהמס דונג מפני אש יאבדו וגו' וכתוב הרים כדונג נמסו: להעיר שאדה"ז מביא ד' פסוקים, וי"ל שהם נגד כל הקליפות, שבכלל הן ד' קליפות – קליפת נוגה וג' קליפות הטמאות לגמרי (כנ"ל פ"ו-ז).

(מוהרלו"צ אבי כ"ק אדמו"ר¹⁴⁶. כ"ק אדמו"ר¹⁴⁷)

עוד יש לומר, דפסוק האחרון, דרק לשון נמיסה יש בו („הרים כדונג נמסו“), ולא כבג' הפסוקים שלפנ"ז שנאמר בהם לשון אבידה („יאבדו“) או אין – הוא לנגד קליפת נוגה, וג' הפסוקים שלפנ"ז הם לנגד ג' קליפות הטמאות לגמרי¹⁴⁷.

(כ"ק אדמו"ר¹⁴⁸)

(אוה"ת בראשית תתמו, ב) „כמ"ש בתניא ס"פ י"ט הרי כל הקליפות בטלים ומבוטלים כו' כאין נגדו נאפס ותהו נחשבו לו כו"ו. 145 לקו"ש ח"ה ע' 387. 146 לקוטי לוי"צ לתניא ע' ד. 147 להעיר, שפסוק האחרון (שחלוק מג' הפסוקים שלפנ"ז) – לא נזכר במהדורא קמא דספר התניא. 148 לעיל פ"ד

ליקוטי אמרים

פרק יט

רפג

אהבה זו ורצון זה היא יראה ומפחדת בטבעה מנגוע בקצה טובאת ע"ז ח"ו שהיא נגד אמונת ה' אחד אפילו בלבושיה החיצונים שהם דבור או מעשה בלי אמונה בלב כלל:

קצה בלבד, אלא חטא ע"ז גמור, שהרי לעיני הרואים עבד ע"ז, ובי"ד עונשין אותו מן התורה בעונשו של חטא ע"ז, מבלי להתחשב בכוונת ומחשבת הלב (שהרי „האדם יראה לעינים“¹⁵⁶ ו„אין לו לדיין אלא מה שעניו ראות“¹⁵⁷ משא"כ „דברים שבלב אינם דברים“¹⁵⁸), וכיון שנענש מן התורה כדין עובד ע"ז – לכן (ורק מפני זה) נעשה גם חטאו חטא ע"ז מן התורה.

(כ"ק אדמו"ר¹⁵⁹)

בקצה טובאת ע"ז: אולי יש לומר במ"ש „טומאת ע"ז“, ולא חטא ע"ז – כי, כשעושה „רק איזה מעשה לבד .. (ו)אינו מאמין בה כלל בלבו“, אינו עובר על חטא ע"ז מכיון שאינו עובדה כלל¹⁵⁴. ואעפ"כ, תוקף האהבה לה' היא עד כדי כך, שמוסר נפשו שלא לנגוע גם בקצה טובאת ע"ז.

(כ"ק אדמו"ר¹⁵⁵)

ואולי יש לומר לאידך גיסא – שדייק לכתוב „בקצה טובאת ע"ז“, כי בנוגע לענין החטא שבע"ז – אין זה

קיצור פרק יט

אכן, כשכא לידי נסיון בדבר אמונה שהיא למעלה מן הדעת ונגעה עד הנפש, אז היא ניצורה משנתה למסור נפשו על קידוש השם, לפי שכל הקליפות בטליו ומבוטליו לפני אור ה' המאיר בחכמה שבנפש. וכ"כ גדול כוחו לדחות הסט"א, עד שלא יגעו אפילו בא' מלבושיו, שירא לנפשו לנגוע אפילו בקצה טובאת ע"ז, שלא יפרד מאו"ס ב"ה שבנפשו. וזהו בחי' דחילו הכלולה ברחימו.

יבאר: הענין הוא, כי נשמת האדם חפצה בטבעה ליפרד מהגוף ולידבק בשרשה באו"ס ב"ה, ורצון זה הוא למעלה מהדעת המושג, ועל כן נקראת הנשמה „נר“. וכן הוא בכל סטרא דקדושה, שיש בהם ביטול זה הנמשך מחכמה, כח מה, והוא היפך הסטרא אחרא, שממנה נפשות אומות העולם שהם יש בפ"ע. אלא שברשעים החכמה שבנפש היא בגלות בנפש הבהמית המושלת בגופם, ואז האהבה הנ"ל היא מסותרת ובבחי' שינה כו'.

קיצור שני

שק דקליפה שבנפש הבהמית בבחי' גלות. רק שגלות הזה היינו רק לבחי' ההתפשטות שממנה בנפש להחיותה, אכן שרשה ומקורה הוא במוחין, ואינה מתלבשת בלבוש שק בבחי' גלות, כמ"ש¹³⁴, וכבודי לאחר לא אתן, רק היא בבחי' שינה ברשעים.

רק כשבאים בנסיון בדבר אמונה שהיא למעלה מן הדעת, אז היא ניצורה משנתה, וכמ"ש „וייקץ כישן ה" כו', לעמוד בנסיון. ואור ה' המלוּבש בחכמה שבנפש גדול כחו כ"כ, שלא יוכלו ליגע אפילו בלבושיו, שהן מחשבה דיבור ומעשה של אמונת ה'

נתבאר בתוספת ביאור ענין האהבה מסותרת עם פסוק „נר הוי' נשמת אדם“, וכמשל אור הנר שמתנענע תמיד למעלה, וחפץ בטבעו (ופירוש „טבע“ הוא שם המושאל לכל דבר שאינו בבחי' טעם ודעת) ליפרד מהפתילה ולידבק בשרשו, והוא ביסוד האש הכללי, אף שברשו יתבטל אורו – כך נשמת האדם, טבע תשוקתה לצאת מן הגוף ולהדבק בשרשה ומקורה חיי החיים, גם שנתבטל שם מהותה הראשון כו'.

והו"ע האהבה המסותרת אשר היא מסותרת בלבוש

158) נדרים כח, א (וש"נ). וראה בארוכה שו"ת נוב"י קמא או"ח סל"ה. 159) תו"מ חל"ח ע' 172. חל"ט ע' 437. 160) ושם: „בגין דגופא דב"נ איהו פתילה .. גוף האדם שנמשל

153) לקו"ש ח"ט ע' 113. ח"י ע' 301. 154) ראה סנהדרין סא, ב. ובתוס' שם. 155) לקו"ש חכ"א ע' 210 הערה 39. 156) שמואל א טז, ז. 157) ב"ב קלא, רע"א. וש"נ.

ודזהו הדחילו שנכלל ברחימו, שמפני אהבתו לה' ירא בטבעו מנגוע בקצה תומאת ע"ז ח"ו גם בלבושים החיצונים, שהם דיבור ומעשה בלי אמונה כלל.

אחד, דהיינו למסור נפשו אפילו שלא לעשות רק איזה מעשה לבד נגד אמונת ה' אחד, כגון להשתחוות לע"ז אפי' כשאינו מאמין בו, או לדבר תועה ח"ו על אחדות ה' אפילו כשאין פיו ולבו שוין.

מיוחס להצ"צ – ליקוטי הגהות

ד"ה ואשה כי תדור פ"ד¹⁶⁷ בענין בחי' חכמה. נצבים ד"ה לבאר ענין יו"כ פ"ג¹⁶⁸: „אהבה רבה .. הכלולה בחכמה שבנפשו“. ביאור ע"פ יונתי פ"ד¹⁶⁹ בענין חכמה שבנפש. ביאור ע"פ לבכתיני פ"ד¹⁷⁰: „אהבה הטבעית שהיא מבחינת חכמה“.

בחי' החכמה שבנפש האלקית .. הם בבחי' גלות בגופם בנפש הבהמית: עיין לקו"ת פ' תצא ד"ה כי תהיינה¹⁷¹: „שהנפש הבהמית מלביש אותה ומכסה כו“.

נקראת אהבה זו בנפש האלקית שרצונה וחפצה לרבק בה' חיי החיים ברוך הוא בשם אהבה מסותרת: עיין לעיל פ"ד¹⁷². לקמן פמ"ט¹⁷³.

נכנס בהם רוח שטות: עיין לקמן פכ"ד¹⁷⁴ ופכ"ה¹⁷⁵. ועיין פ"ד¹⁷⁶.

ליפרד מהפתילה .. ליפרד ולצאת מן הגוף: עיין לקמן פל"ה¹⁶⁰.

הגם שתהי' אין ואפס: עיין לקו"ת פ' תזריע ד"ה שוש אשיש¹⁶¹. ועיין לקמן ח"ב פ"ג בענין ביטול זיו השמש בשמש¹⁶².

וטבע זה הוא שם המושאל: עיין תשובת חכם צבי סי"ח¹⁶³, ועיין לקמן ח"ב פ"ג¹⁶⁴.

ועיין לעיל פט"ו („מתמיד בלמודו בטבעו .. מצונן בטבעו .. מחוסר הרגש הנאה בטבעו“) ופט"ז¹⁶⁵.

למעלה מהדעת ושכל המושג והמובן: עיין לקו"ת שה"ש ד"ה להבין ענין הטעם למה שהאתדל"ע פ"ד¹⁶⁶: „בחי' הביטול ומס"ג בבחי' עצמיות הרצון שלמעלה מהשכל“.

והיא בחי' חכמה שבנפש: עיין לקו"ת פ' מטות

לפתילה. (161) כ, ב (ושם): „האהבה רבה היא ליבטל וליכלל באור א"ס ב"ה ממש ולאשתאבא בגופא דמלכא שלמעלה מעלה מבחי' זיו והארה, והגם שבבחי' זו א"א להיות ע"ד יושבין ונהנין מזיו כ"א אדרבה בחי' ביטול במציאות וכביטול והתכללות הנר באבוקה (וּכְמַשׁ בְּסִשׁ"ב פ"ט) הגם שתהי' אין ואפס ותתבטל שם במציאות לגמרי כו', משא"כ בחי' יושבין ונהנין שמהותה ועצמותה כמו שהוא כו' אפ"כ זה רצונה וחפצה להתבטל במהותו ועצמותו מלהיות נהנין רק מזיו כו'“. (162) ושם: „זיו ואור המתפשט מגוף השמש .. זה פשוט שאור וזיו הזה ישנו ג"כ בגוף וחומר כדור השמש עצמו .. רק ששם במקומו ממש נחשב הזיו הזה לאין ואפס ממש כי בטל ממש במציאות לגבי גוף כדור השמש .. אין נופל עליו שם יש כלל רק שם אין ואפס כי באמת הוא שם לאין ואפס ממש כו'“. (163) ושם (בדברי החכם כמהר"ר דוד ניטו המובאים בנוסח השאלה): „שם טבע הוא מהמצאת האחרונים .. שהקב"ה עושה כל אותן הענינים שהאחרונים קוראים טבע באופן שטבע אין בעולם ואותו הדבר שהוא ההשגחה הוא שקוראים טבע .. ומפני שהאנשים מכנים אלו הפעולות ומייחסים אותם אל הטבע, אני מאיר עיניהם בראיות האמורות שמה שהם מייחסים אל הטבע מחוייבים אנו לייחסו אל השם יתברך כו'“. ובגוף התשובה: „רואה אני את דברי החכם המרומם ונעלה נר"ו .. אין כאן מקום ערעור כי מלת טבע הנאמרת בו יתברך אינה כמלת טבע פרטי הפועל בהכרח, אלא חפץ ורצון המלך הקדוש כו'“. (164) ושם: „שם אלקים .. בגימטריא הטבע לפי שמסתיר האור שלמעלה המהוה ומחי

העולם ונראה כאילו העולם עומד ומתנהג בדרך הטבע כו'“. (165) ושם: „העיקר הוא למשול ולשלוט על הטבע .. וגם אם הוא מתמיד בלמודו בטבעו אפ"כ אוהב את גופו יותר בטבעו“. (166) כג, ד. (167) פד, ג (ושם): „בשבת .. מאיר בנפש מבחינת חכמה .. והארת שבת מאיר בכל יום .. ועיין בס' ש"ב ס"פ י"ח ופרק י"ט .. שאור אבא מאיר בכל נש"י שזהו ענין כי קרוב אליך הדבר מאד““. (168) סח, ג (ועי"ש שמציין לתניא כאן). (169) שה"ש כ, ד (ושם): „עלי' זו .. זהו בבחי' חכמה כו' והוא ג"כ ע"י בחי' חכמה שבנפש, עיין בס"ש פ"ח י"ט מענין בחינת חכמה שבנפש““. (170) שם לא, ב (ועי"ש שמציין לתניא כאן). (171) לת, רע"א. (172) ושם: „אני רוצה לדבקה בו .. מאהבה מסותרת שבלבי לה' כמו בלב כללו' ישראל שנקראו אוהבי שמך““. (173) צ"ע הכוונה. (174) ושם: „ולכן אמרו רז"ל על פסוק כי תשטה אשתו אין אדם עובר עבירה וכו' דאפי' אשה המנאפת שדעתה קלה היתה מושלת ברוח תאותה לולי רוח שטות שבה המכסה ומסתיר ומעלי' את האהבה מסותרת שבנפש האלקית .. וההפרש שאצלה בין איסור ניאוף לאיסור השתחואה לע"ז הוא ג"כ רוח שטות דקליפה כו'“. (175) ושם: „שבכל עת ובכל שעה בידו של אדם וברשותו הוא להעבי' רוח שטות והשכחה מקרבו ולזכור ולעורר אהבתו לה' אחד המסותרת בודאי בלבבו בלי שום ספק““. (176) ושם: „ואפי' קל שבקלים יכול למסור נפשו על קדושת ה' .. אלא שנכנס בו רוח שטות ונדמה לו שבעביר' זו עודנו ביהדותו .. וגם שוכח אהבתו לה' המסותרת בלבו אבל אני אינני רוצה להיות שוטה כמוהו לכפור האמת“.

ליקוטי

פרק יט

אמרים

רפה

.. תוספת אור אין להם יניקה כו' כי האור דוחה את החושך כו'".

וכתיב בהמס דונג מפני אש יאברו וגו' וכתיב הרים כדונג נמסו: עיין לקו"ת במדבר ד"ה בשעה שהקדימו פ"ג¹⁸⁰: „לגבי א"ס ב"ה עצמו גם חושך לא יחשיך ממך כו' הרים כדונג נמסו כו'". ועיין לקמן ספכ"ט: „וממילא נפלה הס"א ממשלחה וגבהותה כו'".

שהיא אהבה הטבעית: עיין ביאור ע"פ לבבתיני פ"ד¹⁷⁰: „אהבה הטבעית שהיא מבחינת חכמה". ועיין תו"א פ' ויחי ד"ה חכלילי¹⁸¹ בענין אהבה בתענוגים.

ואינה מתלבשת .. בבחי' גלות ממש. רק שהיא בבחי' שינה: עיין לקמן פל"ה¹⁷⁷.

אך כשבאים לידי נסיון בדבר אמונה .. אזי היא ניעורה משנתה ופועלת פעולתה .. לעמוד בנסיון .. למסור לו נפשו על קדושת שמו: עיין לעיל פי"ד: „ואפי' קל שבקלים יכול למסור נפשו על קדושת ה'".

שהרשעים הם ברשות לבם: עיין לעיל פי"ז¹⁷⁸.

כל הקליפות בטלים ומבוטלים: עיין לקו"ת קדושים ד"ה וכי תבואו פ"ג¹⁷⁹: „כשמאיר בהדיבור

גודל ועוצם עונם כו'". (179) ל, א (ועיי"ש שמציין לתניא כאן). (180) טו, א (ועיי"ש שמציין לתניא כאן). (181) מז, ג (ושם (במוסגר): „וצ"ל שיש ב' בחינות אהבה רבה, הא' האהבה הנוכרת בתניא פי"ט כשבאה לידי גילוי כשאינה בבחינת גילוי התענוג, וגדולה ממנה היא אהבה רבה בתענוגים").

(177) ושם: „שמהותה ועצמותה של נפש הבהמית שבלבו שהן מדותי הרעים .. דאתכפיין לקדושה .. והן בשעה זו בבחי' גלות ושינה". (178) ושם: „והמוח שליט בטבעו ותולדתו על חלל השמאלי שבלב .. אם לא מי שהוא רשע באמת כמארז"ל שהרשעים הם ברשות לבם ואין לבם ברשותם כלל וזה עונש על